

Jaarverslag 2021 vereniging Noorden Duurzaam

14-5-2022, goed te keuren in de ALV van 18-5-2022.

Vooraf

In dit jaarverslag geven we een beeld van de activiteiten van de vereniging Noorden Duurzaam in het jaar 2021. We nemen daarbij het jaarplan 2021 als leidraad.

Duurzame ontwikkeling is in 2021 ondanks de coronapandemie niet van de agenda geweest. Met name de voortdurende waarschuwingen van de wetenschap over klimaatverandering en de inmiddels vrijwel overal voelbare consequenties daarvan versterken het urgentiebesef. Ook de circulaire economie is nog ver weg en in 2021 is duidelijk geworden dat we in Nederland ook daarmee nog niet op koers liggen. Sociale duurzaamheid is wereldwijd op zijn retour zelfs, met toename van armoede, honger en onrecht.

Eenzijds toenemend bewustzijn dus, anderzijds stagnatie in de aanpak. Bij Noorden Duurzaam zien we dat als een bevestiging van de analyse die we al geruime tijd maken: het huidige politieke bestel lijkt niet in staat tot effectief transitieleiderschap en oplossingen zullen daarom mede gezocht moeten worden in nieuwe vormen van democratie. Onze vereniging maakt zich sterk voor onderzoek en experiment in die richting.

Er is in 2021 veel gebeurd in en door de vereniging. Niet alles stemt tot tevredenheid. Zo zijn veel van de voornemens uit het jaarplan blijven liggen, door werkdruk in het bestuur en de pandemie. Maar ook omdat de ambitie door gedrevenheid en urgentie aan de hoge kant lag. Verder komt uit dit jaarverslag ook een beeld naar voren van een vereniging die als sinds de oprichting in 2013 op zoek is naar concept en identiteit. Daarbij wordt vanuit het bestuur veel energie besteed aan ontwikkelwerk en externe contacten, en navenant minder aan de leden en de interne communicatie.

Toch is er breed gedeeld vertrouwen dat we op een goed spoor zitten: aandringen op crisisbestendige democratie voor duurzaamheid. Dat was lange tijd tegen de stroom in, maar om ons heen nemen de crises alleen maar toe en wordt de behoefte aan andere vormen van democratie steeds duidelijker uitgesproken. Het tij keert.

De uitdaging die daar voor de vereniging in gezien kan worden is dat we behalve een denktank voor theorieontwikkeling ook weer meer een verzamelpunt voor doeners moeten willen zijn. Met belangrijk kapitaal wel te verstaan, want de investering van de afgelopen jaren heeft praktijkconcepten en crisisgereedschap opgeleverd.

Wat ons te doen staat (we kijken toch liever vooruit dan achterom) is daarom samen met onze leden het verenigingsgevoel versterken. Dat was ook de boodschap van ons terugtrekkende RvT-lid Han-Paul van Westing. In de ALV van 18 mei waar dit jaarverslag aan de orde komt gaan we het daarover hebben.

Het bestuur van Noorden Duurzaam

In het navolgende deel van dit jaarverslag lopen we langs alle 53 voornemens uit het jaarplan 2021 en bespreken we de voortgang daarvan.

Ledennetwerk

Het **ledenbestand** van de vereniging is in 2021 stabiel gebleven, met een kleine terugloop van 119 naar 114, aspirantleden meegerekend. Zonder de aspirant-leden bedraagt het ledental op 31-12-2021 80 leden. In het ledenbestand werden in 2021 drie doelgroepen onderscheiden: transitiekoplopers, representatieve netwerken en steunleden.

Realisatie van doelen

1. **Ledenwerfactie:** In 2021 is de besteedbare energie uiteindelijk besteed aan conceptontwikkeling en niet aan ledenwerving. Zo is de term 'functionele democratie' ingewisseld voor 'taakdemocratie' en zijn er aanvullende concepten en materialen ontwikkeld. Bij potentiële gebruikers van het concept heeft dit tot positieve reacties en grotere belangstelling geleid, waardoor ook de uitgangspositie voor ledenwerving inmiddels aanzienlijk beter is.
2. **Webinars en lezingen:** Er zijn twee webinars georganiseerd: op 25 maart over AVG voor vrijwilligersorganisaties en op 14 oktober over taakdemocratie. Daarnaast waren er in 2021 geregeld spreekbeurten die onder de gecombineerde vlag van Groene Burgemeester en Noorden Duurzaam gingen. Op 22 februari was er een bijdrage aan een talkshow die vanuit het Groninger Forum via internet gevolgd kon worden. Op 21 maart sprak de Groene Burgemeester op de Vismarkt in Groningen over taakdemocratie voor ruim 500 deelnemers aan het Klimaatalarm. Op 29 april is een online lezing gehouden voor de studievereniging Ibn Battuta (RuG Ruimtelijke wetenschappen) en op 3 mei voor de Groninger Studentenbond. Op 5 november kon de Noorden Duurzaam voorzitter in een talkshow met o.a. burgemeester van Groningen Koen Schuiling aandacht vragen voor taakdemocratie. Op 11 november is een lezing over taakdemocratie verzorgd voor de leden van studentenvereniging Vindicat.
3. **Workshops:** Er zijn drie workshops georganiseerd: op 23 januari over Nieuwe politiek tijdens het 'Dus Wat Gaan We Doen Festival' dat in Groningen plaatsvond, op 17 februari over functionele democratie en op 15 april over taakdemocratie. Daarnaast is een online workshop verzorgd voor de leden van de Kwaliteitskring Noord-Nederland Flevoland over ketenverduurzaming. Op 7 november werd tijdens Let's Gro in Groningen geoefend met het campagnecanvas.
4. **Intervisiesessies.** Deze werkvorm is bij het overheidsprogramma DuurzaamDoor 2 mede door Noorden Duurzaam in 2020 ontwikkeld als gereedschap voor transitiewerkplaatsen. In 2021 is het DuurzaamDoor 2 programma afgebouwd en zijn er geen intervisiesessies meer georganiseerd.
5. **Leden inschakelen bij projectbegeleiding.** Leden die de vereniging helpen groeien kunnen een beroep doen op dat fonds. In 2021 hebben alleen twee bestuursleden een vergoeding gekregen uit het ontwikkelfonds voor de ontwikkeling van nieuwe projecten.
6. **SDG-Café:** Dit experiment is eind 2020 opgezet door Noorden Duurzaam, de Groene Burgemeester en Burgerinitiatieven Groningen. In 2021 is een projectleider aangetrokken voor opschaling en is een opdracht verstrekt aan CMD-studenten van NHL Stenden. Verder is in samenwerking met cultuurintermediair Cosimo een pitch opgenomen voor fondswerving. De studenten hebben echter hun opdracht niet afgemaakt en Cosimo kwam door afhaken van sponsors in problemen. Het project is op de plank gelegd. Het online SDG-café blijft als platform beschikbaar voor nieuwe initiatieven.
7. **ALV's:** Op 18 februari, 27 mei en 18 november zijn online ALV's gehouden. Het aantal deelnemers was zeer beperkt. Op 18 november waren er zelfs alleen bestuursleden en RvT-leden.
8. **Lidmaatschap.** Het vereenvoudigen van het lidmaatschap is in gang gezet en wordt in 2022 afgerond.

Denktank

Pionierswerk is een kerntaak van de vereniging. Een aanzienlijk deel van de tijd en de middelen wordt hier op ingezet. Waar mogelijk wordt samengewerkt met hoger onderwijs, kenniscentra, kennisnetwerken en andere pioniers. Onderzoek betreft analyse van ontwikkelingen op gebied van duurzaamheid en democratie, theorievorming, ontwikkeling van werkvormen, veldexperimenten, dienstontwikkeling, effectmeting, etc.

Realisatie van doelen

9. **Reflectie op democratieconcepten door wetenschappers:** In 2021 is de gedachtenwisseling met prof. dr. R. In 't Veld afgerond. Het verslag hiervan is op aanvraag beschikbaar. Verder is bij de RuG uitgebreid overlegd met het onderzoekscentrum Sustainable Society. Dat heeft geleid tot een samenwerkingsintentie.
10. **Transitieatlas.** De naam Tafelatlas is veranderd in Transitieatlas. De functies voor kaartredacteuren zijn verbeterd en getest door een basisbaanmedewerker. De basisbaanmedewerker heeft verder inventariserend onderzoek gedaan naar duurzaamheidsinitiatieven in en rond de Groningse buitenwijk Vinkhuizen, in goed overleg met de stichting 't Vinkhuis en en Arbobegeleidings- en reïntegratiedienst Saaksumborg. Er is een flyer ontwikkeld 'Wie doet wat voor de wijk' voor dorpen en wijken. De redactiehandleiding is uitgebreid. Het governance model is verder ontwikkeld maar nog niet compleet. Het beheer van redactierechten is deels geautomatiseerd. De werkvormkaarten zijn als prototype beschikbaar voor projecten.
11. **De Coöperatieve Samenleving.** Het gezamenlijk onderzoek naar de combinatie van transitiekamers en gebiedscoöperaties heeft in 2021 geen voortgang gehad maar wordt in 2022 weer opgepakt.
12. **Artikel over regionale duurzame ontwikkeling en governance modellen:** In een serie gesprekken met onderzoekers van de RUG is een outline tot stand gekomen voor een congrespaper, te presenteren in 2022.
13. **Regionale thematafel 'duurzaamheid en democratie':** Dit idee is nog niet verder uitgewerkt.
14. **DuurzaamDoor.** De ontwikkeling van DuurzaamDoor 3 wordt vanuit de overheid ingevuld met o.a. regionale transitiewerkplaatsen. Noorden Duurzaam heeft aangedrongen op betrokkenheid. Een gesprek hierover is door uiteenlopen de oorzaken uitgesteld tot 2022.
15. **Duurzame gebiedsontwikkeling bij energietransitie:** Met omwonenden van het zonthermiepark Dorkwerd op het Zerniketerrein in Groningen is samengewerkt aan een taakdemocratisch overlegmodel en een opiniestuk daarover. De omwonenden zijn afgehaakt omdat het overlegmodel niet zou leiden tot realiseren van hun doelen.
16. **Online workshops:** Er zijn drie workshops georganiseerd, zie 3.
17. **Open source publicatie van materialen voor taakdemocratische experimenten.** Op de website van Noorden Duurzaam is een samenvatting van taakdemocratie gepubliceerd.
18. **Congres van Politiek Netwerk Drenthe:** het congres is wegens corona uitgesteld tot 2022.
19. **Atikel 'Duurzaamheidsverhaal halen 2021',** het boek is uitgesteld tot 2022.
20. **Ecostaat BV i.o.** (Drachten). Ecostaat heeft in 2021 geen voortgang gemaakt. Het project ligt voorlopig stil.

Projectbegeleiding

Noorden Duurzaam wil met nieuwe concepten voor duurzame ontwikkeling bijdragen aan concrete praktijksituaties.

Realisatie van doelen

21. Het aantal deelprojecten voor **fijnmazige mobiliteit** in de gemeente Groningen is in 2021 gegroeid naar vijf. Fijnmazige mobiliteit betekent vervoer van deur naar deur voor hoofdzakelijk ouderen die slecht ter been zijn, maar ook anderen met een speciale vervoersbehoefte. De Groningse stichting WelMobiel ontwikkelt en verzorgt de exploitatie van de vervoersdiensten. Elk project kent een initiatiefgroep van instellingen en doelgroepen in de wijk, aangevuld met deskundigheid en bedrijfsvoering van buiten de wijk. De initiatiefgroepen worden ontwikkeld en begeleid vanuit Noorden Duurzaam met gespreksleiding, een taakdemocratisch convenant, penvoerderschap en vertegenwoordiging bij de gemeente. Deze samenwerkingsvorm maakt zelfbestuur van complexe burgerinitiatieven mogelijk en creëert een wijkgebonden tussenpositie tussen overheid en ondernemers die overheidssteun vereenvoudigt.
Voor het vervoer van wijkbewoners van en naar dagbestedingscentra bestaat toenemende belangstelling. Noorden Duurzaam en WelMobiel hebben met het gebiedsondersteuningnetwerk (GON) overlegd over de uitvoering van het vervoer van en naar de dagbestedingscentra in Groningen door de Stichting WelMobiel. Deze dienstverlening sluit aan bij het fijnmazig Wijkvervoer, omdat mensen vanuit de wijk en de omliggende wijken regelmatig dagbestedingscentra bezoeken. Er zijn al een aantal kleinere dagbestedingscentra waarvoor WelMobiel het vervoer verzorgt. De betrokken zorgorganisaties willen zich graag richten op hun kernactiviteiten en het vervoer volledig uitbesteden. Commerciële vervoerders kosten veel meer dan de vergoeding die de zorginstellingen ontvangen. Daarnaast wordt het huidige vervoer uitgevoerd met dieselbusjes of -auto's. WelMobiel wil in principe alleen maar elektrisch rijden. Dit sluit ook goed aan bij de duurzaamheidsdoelstellingen waar de zorginstellingen naar streven. Het voldoet natuurlijk ook aan de ND doelstelling om de transitie naar een duurzame samenleving te bevorderen.
22. In het haalbaarheidsonderzoek naar een Groningse of **regionale variant van het IPCC**, als brug tussen IPCC en de lokale/regionale gemeenschap, is veel steun onder wetenschappers gevonden. Het onderzoek wordt in 2022 voortgezet aan de vraagzijde (o.a. onderwijs, netwerken, politieke partijen).
23. In opdracht van de provincie Overijssel is in samenwerking met bureau Synnovem (Dokkum) een plan ontworpen voor een proefproject voor **asbestsanering** in Deventer en Raalte, met inzet van taakdemocratische concepten. Vanuit Noorden Duurzaam is de eerste fase van het project begeleid.
24. Het voornemen om een proef met een transitiekamer in de **Wieringermeer** te begeleiden is mede vanwege corona niet tot uitvoering gekomen. Wel is het idee van een transitiekamer door D66 in de gemeente Hollands Kroon opgenomen in het verkiezingsprogramma.
25. Het voornemen om **wijkraden** te begeleiden bij experimenten met taakdemocratie heeft geleid tot contacten met diverse wijkraden in de gemeente Groningen, maar heeft nog geen concrete projecten opgeleverd.
26. Door het voornemen om vergelijkbare projecten ook elder te ontwikkelen is de vereniging in contact gekomen met de stichting Regionale Kennisontwikkeling, die onder andere promotieonderzoek financiert in de regio Rijnland. Er is op uitnodiging van de stichting deelgenomen aan een rondetafelgesprek over de toekomst van de **waterschappen**.
27. De startende brancheorganisatie van **burgerinitiatieven** in de gemeente Groningen is mede vanwege corona beperkt actief geweest in 2021. Vanuit Noorden Duurzaam is geassisteerd bij de ontwikkeling van de website www.burgerinitiatievingroningen.nl, en de koppeling daarvan aan de transitieatlas.
28. In opdracht van Food Council MRA (metropoolregio Amsterdam) en LSA Bewoners is een **online brainstormbijeenkomst** met ca 35 deelnemers voorbereid en begeleid, als aanzet voor de oprichting van een Food Fund.

29. In samenwerking met Solidair Groningen Drenthe (Assen, www.solidairgroningendrenthe.nl) en de Hanzehogeschool Groningen is een project voor de **sector levensbeschouwing** in Assen (religieuze, filosofische en humanistische gemeenschappen) ontwikkeld. Het project versterkt de eigen duurzaamheidsexpertise van de sector en de samenwerking binnen sector hiervoor.
30. Het voornemen tot **nieuwe proposities** voor projectbegeleiding is in 2021 door tijdgebrek maar beperkt ingevuld. Op verzoek van prof. dr. Klaus Hubacek is een onderdeel van een werkpakket geschreven voor een NWO-subsidieaanvraag, gericht op huurdersparticipatie bij energietransitie van appartementsgebouwen. Aan het voorgenomen project zal ook een Chinese universiteit deelnemen, maar er is geen buitenlandse overheidsinvloed op het Nederlandse deel van het project. Over mogelijke bezwaren heeft het bestuur vragen gesteld en met de RvT afgestemd.

Dienstverlening

Noorden Duurzaam ondersteunt overheden, wijk/dorpsraden en netwerken met een dienstenpakket voor taakdemocratie. Het basispakket is kosteloos en omvat onder andere de Transitieatlas. Daarnaast zijn er diensten waarvoor de vereniging kosten in rekening brengt, zoals projectbegeleiding, penvoerderschap en financiële administratie.

Realisatie van doelen

31. De Tafelatlas is in 2021 omgedoopt tot **Transitieatlas**. Zie verder bij 10.
32. De **webtools voor netwerken en tafels** hebben in 2021 weinig aandacht gekregen. De oorzaak is dat bij nieuwe vermeldingen in de Transitieatlas volstaan wordt met een vermelding van beknopte gegevens en een verwijzing naar de eigen website van een vermelding. Voor taakdemocratische samenwerkingsvormen blijven de webtools belangrijk zolang op gangbare platforms hiervoor geen specifieke modules beschikbaar zijn. Dit betreft bijvoorbeeld modules voor achterbancommunicatie, manifesten, taakdemocratisch stemmen en campagneontwerp. In 2021 is in deze categorie een **campagnecanvas** ontwikkeld, een A1 blad voor gebruik bij taakdemocratisch brainstormen over transitiecampagnes.
33. Het voornemen om voor het SeniorenPlatform Vinkhuizen een online faciliteit voor **ledenwerving en ledenadministratie** te ontwikkelen is gestaakt omdat het platform de rechtsvorm van een stichting koos en dus geen leden heeft maar een doelgroep bedient.
34. Het voornemen om met Burgerinitiatieven Groningen een netwerk van **subsidieadviseurs/fondswervers** te ontwikkelen is door capaciteitsgebrek in het netwerk niet van de grond gekomen..
35. Het voornemen om nieuwe **proposities** te schrijven voor de kosteloze diensten en de betaalde dienstverlening (administratie, subsidieadvies, penvoerderschap) heeft in 2021 alleen uitwerking gekregen in een flyer voor de Transitieatlas.

Plannen voor ondersteunende functies

Na onze externe rollen komen de ondersteunende functies aan bod: communicatie, interne organisatie, financieel.

Communicatie

De communicatie van de vereniging moet beter, maar de vorderingen op dit vlak in 2021 waren bescheiden. Gebrek aan menskracht en expertise was daarvan de belangrijkste oorzaak, naast de pandemiebeperkingen.

Realisatie van doelen

36. Er is geen nieuw **communicatieplan** opgesteld. Wel is er een aanzet gekomen voor nieuwe commissies, uit te werken in 2022.
37. Er zijn geen nieuwe **flyers** gemaakt voor ledenwerving onder de drie doelgroepen van het jaarplan 2021. In plaats daarvan is het doelgroepenmodel zelf op de schop genomen, zie het jaarplan 2022.
38. De **webteksten** zijn vanwege het veranderende doelgroepenmodel niet in 2021 maar uiteindelijk in 2022 aangepakt.
39. Door corona was er geen directe aanleiding om **standmateriaal** te ontwikkelen.
40. Er zijn in 2021 geen **opiniestukken** gepubliceerd. Wel is aanzienlijke voortgang gemaakt met het essay over taakdemocratie en is deze tekst in concept gedeeld met ruim 60 contacten in het Noorden en in het land, en met alle leden van de vereniging. Een Engelse vertaling van het essay is in 2021

door stagiaire Artemis Mantheakis samengesteld. Verder is een begin gemaakt met een congrespaper, zie 12.

41. Het **SDG-Café** is bij uiteenlopende gelegenheden gebruikt als online ontmoetingsplek.
42. De **LinkedIn-groep** is gebruikt voor aankondigingen van activiteiten.

Interne organisatie

De actieve kern van de vereniging is klein en heeft uitbreiding, zowel bestuurlijk als uitvoerend. Er is een kerngroep nodig die in deeltijd of voltijd inzetbaar is en daarvoor gecompenseerd kan worden. Er is een secretariaat nodig. Het is belangrijk om prominente wetenschappers aan de vereniging te verbinden.

Realisatie van doelen

43. Het **bestuur** en de **RvT** zijn in 2021 getalsmatig op sterkte gebleven. In januari 2021 is Jitse Terpstra aangetreden als bestuurslid. In de RvT waren in 2021 geen mutaties.
44. Een **wetenschappelijke adviesraad** is in 2021 een wens gebleven. Wel is het aantal contacten met wetenschappers uitgebreid. .
45. De wens om tot nieuwe **werkgroepen** te komen voor onderzoek, dienstverlening, communicatie, administratie en webtechniek is in 2021 toegespitst op activiteiten en ledenwerving. Het oogmerk is om in 2022 hiervoor commissies samen te stellen waarin studenten voor een jaar kunnen deelnemen.

Financieel

Noorden Duurzaam sluit 2021 af met een positief integraal jaarresultaat van € 6.132. Het resultaat bestaat uit vier componenten: het intern resultaat (bestuur en werkgroepen); tafels en netwerken (derdengeld onder penvoerderschap van ND); projecten en campagnes (interne en externe projecten met geormerkte middelen); ontwikkelfonds (gevormd uit marge op opdrachten, te besteden aan voorontwikkeling van nieuwe opdrachten). Het intern resultaat bedraagt € -903, hetgeen mede is veroorzaakt door de verrekening met de fiscus van achterstallige btw-afdracht en door afboeking van niet-betaalde contributiefacturen uit eerdere jaren. Het saldo van de tafels is aanzienlijk toegenomen door groei van de mobiliteitsprojecten. Het saldo van de projecten is licht afgenomen, onder andere door sanering van kleine restsaldi (minder dan € 100) van oude projecten naar het intern resultaat. Het saldo van het ontwikkelfonds is toegenomen tot € 3.342. De resultaten zijn verwerkt in de balans. Het eigen vermogen is per 2021 gesplitst in zuiver EV en de bestemmingsreserve Ontwikkelfonds.

Realisatie van doelen

46. **Provincies:** er is in 2021 uitgebreid contact geweest met een strategisch adviseur en een relatiebeheerder van de provincie Fryslân. Dat heeft geleid tot bestending van het lidmaatschap.
47. **Subsidies:** er is in 2021 geen beroep gedaan op regionale, nationale en Europese subsidies.
48. **Activiteiten voor leden:** vanwege corona zijn alle activiteiten in 2021 online geweest, in de vorm van workshops, webinars en het online SDG-Café.
49. **Betaalde dienstverlening:** in 2021 zijn projecten uitgevoerd voor mobiliteitsinitiatiefgroepen in Groningen en voor de provincie Overijssel.
50. **Ontwikkelfonds:** dit staat open voor actieve leden, maar er is behalve door bestuursleden nog geen gebruik van gemaakt. Uit het fonds wordt voorinvestering in nieuwe projecten en diensten (uren en onkosten) gecompenseerd.
51. **Contributie** in 2021 is besloten om de eenmalige verhoging van de contributie om een achterstand in te lopen verdeeld wordt over 2021 en 2022.
52. **Stichting tafelgelden:** dit idee is vanwege de tijdsinvestering nog niet uitgevoerd. De druk is ook afgenomen sinds er in de administratie een duidelijke scheiding tussen interne en externe geldstromen bestaat.
53. **ANBI:** Geen wijziging in de status.